

HRVATSKI SABOR
PREDSJEDNIK

Klasa: 021-12/03-09/10

Urbroj: 61-03-03

Zagreb, 15. svibnja 2003.

50 — VLADA REPUBLIKE HRVATSKE	
16-05-2003	
450-02/03-02/03	50301
61-03-02	1

05, 02
— 1

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 177. stavak 4. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem, radi davanja mišljenja, **Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini**, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora sukladno članku 21. Zakona o financijskoj agenciji podnijela Financijska agencija, aktom od 13. svibnja 2003. godine.

FINANCIJSKA AGENCIJA
Uprava

Broj: 01-2420/03-4
Zagreb, 13. svibnja 2003.

REPUBLIKA HRVATSKA
61 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 15-05-2003	
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.
021-12/03-09/10	61
Juridični broj:	Vrij.
512-03-07	1

HRVATSKI SABOR
- Ured predsjednika Sabora

Trg Svetog Marka 6
10000 ZAGREB

PREDMET: Dostava Godišnjeg izvještaja o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini

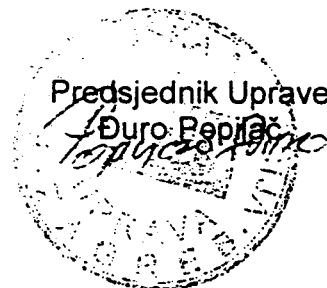
Sukladno članku 21. zakona o financijskoj agenciji u privitku ovog dopisa podnosimo Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini.

Izveštaj je usvojen na 10. sjednici Nadzornog odbora Financijske agencije, održanoj 13. svibnja 2003.

Izveštaj je također podnesen Vladi Republike Hrvatske, sukladno članku 21. Zakona o Financijskoj agenciji i članku 13. Statuta Financijske agencije.

S poštovanjem,

Priloga: 1

FINANCIJSKA AGENCIJA

NADZORNI ODBOR

Broj: 2420/03-2

Zagreb, 13. svibnja 2003.

Na temelju članka 13. Zakona o Financijskoj agenciji ("Narodne novine", broj: 117/01) i članka 13. Statuta Financijske agencije, Nadzorni odbor Financijske agencije, na svojoj 10. sjednici održanoj dana 13. svibnja 2003., donosi

ODLUKU

I.

Usvaja se Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije u 2002. godini.

Godišnji izvještaj je sastavni dio ove Odluke.

II.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

PREDSJEDNIK NADZORNOG ODBORA

Dr. Ranko Kuštrak

Financijska Agencija

Uprava

Broj: 01-2420/03

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU FINANCIJSKE AGENCIJE U 2002. GODINI

Sadržaj:

1. Ključni financijski pokazatelji za 2002. godinu
2. Izvještaj predsjednika Uprave
3. Načela korporativnog upravljanja
4. Organizacija i ljudski potencijali
5. Poslovna mreža
6. Informatička infrastruktura
7. Pregled poslovanja po poslovnim sektorima
 - Sektor servisa za državu
 - Sektor NKS-a
 - Sektor servisa za bankarsko poslovanje
 - Sektor poslova s gotovim novcem
 - Sektor ostalih komercijalnih servisa
8. Financijsko poslovanje (prihodi, rashodi, investicije)
9. Temeljna financijska izvješća
 - Račun dobiti i gubitaka
 - Bilanca
 - Informacija o novčanim tokovima
10. Vizija i misija

1. Ključni financijski pokazatelji

	KUNA	EUR
Ukupni prihod	893.080.058	120.000.674
Dobit prije oporezivanja	65.829.417	8.845.314
Neto dobit	52.405.790	7.041.619
Ukupna imovina	1.678.479.772	225.532.641
Ukupne investicije	58.411.096	7.848.535

1 EUR (31. prosinca 2002.) 7,442292 HRK

2. Izvještaj predsjednika Uprave

Predsjednik Republike Hrvatske 21. prosinca 2001. godine donio je Odluku o proglašenju Zakona o Financijskoj agenciji. Tim Zakonom ustrojena je nova pravna osoba i uređeno je njeno ustrojstvo i način rada. Financijska agencija nasljeđuje prava, obveze i imovinu Zavoda za platni promet, te preuzima sve zaposlenike s njihovim stečenim pravima. Zakonom je uređena djelatnost FINE koja je u odnosu na ZAP u potpunosti izmijenjena novim Zakonom o platnom prometu.

Čast mi je predstaviti vam poslovni izvještaj za 2002. godinu, prvi poslovni izvještaj Financijske agencije.

Prva poslovna godina FINE obilježena je vrlo intenzivnim aktivnostima pronalaženja vlastitog mjesta i uloge u tržišnom okruženju, te unutrašnjih prilagodbi sustava uvjetovanih novim okolnostima poslovanja. Financijska agencija, kao poslovni sustav u bitku za tržište kreće s neosporno velikim resursima (tehnologija, znanje, iskustvo, poslovna rasprostranjenost), teretom velikog broja zaposlenih preuzetih od ZAP-a (5100), velike imovine neangažirane u stvaranju prihoda i naravno gubitka pozicije u platnom prometu.

Tijekom 2002. godine u financijskom sustavu Hrvatske su se dogodile dvije velike reforme u kojima je Financijska agencija odigrala ključnu ulogu.

Reforma platnog prometa koja traje godinama, završena je u travnju 2002. prenošenjem poslova platnog prometa u banke. Financijska agencija je spremno dočekala ove promjene i svojom ponudom usluga i servisa u platnom sustavu zemlje, na najbolji mogući način učinila ovu veoma rizičnu operaciju za čitav financijski sustav praktično bezbolnom. Poslovne banke su prepoznale vlastiti interes u ponudi platnih servisa i usluga, te FINA temeljem komercijalnih ugovora postaje najveći outsourcing partner svim hrvatskim bankama.

Reforma mirovinskog sustava i uvođenje 2. stupa mirovinskog osiguranja ocjenjuje se najuspješnijim projektom te vrste i izvan granica zemlje. U tom projektu FINA je imala i ima ključnu ulogu, iako to često ni profesionalna ni šira javnost ne zna.

Od samog početka, kada Vlada Republike Hrvatske potvrđuje prijedlog REGOS-a da glavni partner u projektu bude FINA, angažirana su znatna financijska, tehnološka i druga materijalna sredstva, te velik kadrovski potencijal iz područja definiranja poslovnih procesa, informatičkih tehnologija i organizacije operativnih procesa u poslovnoj mreži. FINA je u potpunosti razvila informatički sustav potpore bazi osiguranika, računovodstvu računa osiguranika, kao i sustav za objedinjavanje podataka o doprinosima i financijskim tokovima. Osim toga FINA je osigurala cjelokupnu hardversku i softversku infrastrukturu za podršku svim procesima u tom projektu, te u poslovnoj mreži organizirala aktivnosti predviđene projektom.

Nikada se u povijesti nisu događale tolike sveobuhvatne i uspješne promjene u financijskom sustavu s tolikim brojem sudionika (sve pravne i fizičke osobe), s toliko sustavnih i operativnih rizika. Financijska agencija je osigurala da promjene u platnom sustavu ne ugroze mehanizme funkcioniranja javnih financija, prihodovnu i rashodovnu stranu središnjeg proračuna, te proračuna lokalne uprave i samouprave. To je omogućeno prilagodbom

tehnološke infrastrukture za mehanizme prikupljanja prihoda i podrške sustavu Državne riznice.

Promjene platnog sustava uvelike se odnose na procese obrade i distribucije gotovog novca. Financijska agencija je s Hrvatskom narodnom bankom sklopila Ugovor koji držimo jednim od strateški najvažnijih, jer dugoročno pozicionira FINU kao središnje mjesto u operacijama s gotovinom. Pored servisa za Hrvatsku narodnu banku, FINA je učinila snažan iskorak prema ponudi servisa i usluga, obrade i distribucije gotovine s poslovnim bankama i trgovačkim lancima.

Projekti koji su podržani infrastrukturom FINE, a nacionalne su razine svakako su i podrška sustavu statističkih istraživanja i provođenje operativnih aktivnosti temeljem Zakona o naplati potraživanja države (Nagodbe).

Temeljem dugogodišnjih iskustava na poslovima vođenja statističkih izvještaja, registara računa i drugih registara, kao i spoznaja o praksi razvijenih zemalja, pokrenut je projekt za uspostavu centralnog Registarskog sustava.

Tijekom protekle godine izvršile su se tehničke, tehnološke, organizacijske i regulativne pripreme za uvođenje Registra godišnjih financijskih izvještaja što predstavlja prvi korak ka stvaranju pouzdane i vjerodostojne informacijske baze o gospodarstvu Republike Hrvatske.

Uspostavljen je Jedinstveni registar računa pravnih i fizičkih osoba, počele su aktivnosti oko probnog popisa poslovnih subjekata i posebno važno, izgrađena je infrastruktura za uspostavu Registra digitalnih certifikata. Ovom infrastrukturom FINA je osigurala uvjete za primjenu elektroničkog poslovanja u razmjeni poruka, dokumenata, financijskih transakcija, izdavanje kartica, što su preduvjeti za uspostavu efikasnije i racionalnije javne uprave. Uspostava jedinstvene informacijske i podatkovne okoline upotpunjavati će se implementacijom projekata Registra založnih prava na nekretnine, Registra koncesija i drugih, za koje su pripremane aktivnosti u tijeku.

U poslovnom smislu protekla godina isprofilirala je nekoliko poslovnih cjelina koje jasno usmjeravaju daljnje tokove transformacije FINE.

Usluge bankovnoj industriji temelje se na principu ponude usluga, servisa i resursa, uspostave maloprodajne mreže za tržište financijskih usluga i bankarskih proizvoda, sustava za međubankarski obračun, outsourcing tehnologije i informatičke infrastrukture.

Uspostava javnih i komercijalnih registara, evidencija i zbirki podataka, rezultira ustrojavanjem centralnog registarskog mjesta i središnjeg informacijskog sustava kao glavnog izvora financijskih i drugih informacija u zemlji. Time se osigurava transparentnost poslovnog okruženja i usklađuje se s praksom i propisima Europske Unije.

FINA je ključni partner državi u domeni javnih financija pružajući podršku projektima nacionalne razine.

Sustav gotovinskih centara i drugi gotovinski servisi koji su razvijeni u FINI i uspješno se plasiraju na tržište, pozicioniraju taj poslovni dio FINE na mjesto tržišnog lidera.

S obzirom na resurse kojima raspolaže, FINA nastoji razumjeti i druge poslovne usluge koje nisu temeljna djelatnost ali popunjavaju paletu usluga. Posebno je važno ovdje spomenuti Arhivsko-dokumentacijski centar i Centar za brigu o zahtjevima korisnika.

Na ovim područjima temeljiti će se daljnje aktivnosti razvoja i poslovne transformacije FINE.

Napor uložen u provođenje poslovnih aktivnosti, rezultirao je i odgovarajućim financijskim rezultatima. Potpuna neizvjesnost i u pogledu poslovne perspektive, a posebno financijske s početka 2002., na kraju godine pretočena je u olakšanje i zadovoljstvo. Tijekom 2002. godine vođeni su vrlo teški pregovori s poslovnim bankama oko komercijalnih uvjeta prihvaćenih servisa i usluga, ali jednom kada su uspostavljeni, ugovoreni odnosi vrlo dobro funkcioniraju. FINA je u odnosu na servise koje daje poslovnim bankama opterećena nelogičnošću obračuna PDV-a, dok je za iste usluge bankarska industrija oslobođena porezna na dodanu vrijednost, što izuzetno utječe na našu konkurentnost. Puno složenija slika je s korisnicima servisa i usluga iz javnog sektora koji su teško prihvaćali da Financijska agencija više nije isto što i bivša institucija i da proizvod FINE također ima cijenu koja se mora platiti.

Po prvi put Ministarstvo financija dobiva jasnu sliku proizvoda i usluga koje FINA isporučuje i po kojoj cijeni ih isporučuje. Nakon pregovora zaključujemo Ugovor.

Uspostavljeni odnosi i financijski rezultat otvorili su mogućnost za daljnje složene procese transformacije.

Poslovna profilacija, pozicioniranje na tržištu, očuvanje financijske i socijalne stabilnosti dobri su temelji na kojima će se nastaviti provođenje daljnjih procesa transformacije sustava. Temeljne odrednice dane su u dokumentu «Strateški program poslovne transformacije» koji je proslijeđen Vladi Republike Hrvatske na razmatranje.

FINA će se u procesu transformacije koristiti načelom nekoliko strateških opcija. Prije svega i dalje nastojati zadržati tehnološko liderstvo razvojem raznih proizvoda i usluga kroz implementaciju najsuvremenijih tehnologija, zadržati liderstvo u kvaliteti usluga i servisa te uz maksimalnu socijalnu osjetljivost nastojati smanjivati troškove poslovanja. Posvećujući veliku pažnju procesima unutarnje transformacije, FINA će voditi računa da pritom ne ugrozi ni jedan proces ni poslovnu aktivnost i nastojati očuvati i time povećavati zadovoljstvo svojih klijenata.

Poslovni rezultati Financijske agencije u prvoj godini postojanja, rezultat su napora zaposlenika Financijske agencije. Kadrovski potencijal je najdragocjeniji resurs FINE i prema njemu se pokušavamo tako i odnositi. Pravilna politika upravljanja kadrovskim potencijalom uvjet je za uspjeh u daljnjim teškim i složenim procesima koji nas očekuju.

Vjerujem, da ćemo se i narednim poslovnim rezultatima jednako ponositi kao što se ponosimo i poslovnim rezultatima za 2002. godinu.

Zahvaljujem svim suradnicima na predanom radu i Nadzornom odboru na svesrdnoj podršci i razumijevanju.

PREDSJEDNIK UPRAVE FINE
Đuro Popijač

3. Načela korporativnog upravljanja

FININA načela korporativnog upravljanja u skladu su s visokim standardima korporativnog upravljanja te predstavljaju vođenje poslova s ciljem poslovanja na temelju smjernica i projekcija koje su utvrđene dokumentom; Poslovnim planom, usvojenim od strane Nadzornog odbora.

Nova metodologija planiranja, te sustavno praćenje realizacije planova Agencije, temelj su za donošenje ključnih odluka. Nadzor nad realizacijom planova praćen je na tromjesečnoj razini. Važnost novog pristupa «planiranju» sastoji se prije svega u činjenici da je okolina, u kojoj će se promjene događati, izuzetno turbulentna te se klasične metode planiranja pokazuju nedostatnim i za strateško poslovno odlučivanje neprimjerenim. 2002. godina je bila prekretnica u vođenju poslovne politike FINE. Prvi put u poslovnoj povijesti ZAP-a/FINE u uvjetima potpune otvorenosti tržištu, poslovno planiranje pretječe događaje, te se iz pasivne pozicije «događenih» poslova i zadataka prelazi u aktivnu poziciju koja omogućuje optimizaciju i usmjeravanja resursa i preobrazbu cjelokupne poslovne aktivnosti.

Uprava

Uprava kao izvršni organ odgovorna je za upravljanje poslovanja FINE. Zadatak Uprave je predstavljati interese vlasnika te osigurati kontinuiran napredak i uspješno poslovanje Agencije. O svom radu Uprava redovito izvještava Nadzorni odbor, podnosi tromjesečne izvještaje o stanju i rezultatima Agencije te o poslovnoj politici Agencije.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor ima prvenstveno ulogu nadziranja poslovanja Agencije te savjetodavnu ulogu pri definiranju strategije i osobito važnih projekata Agencije.

Svoju nadzornu i savjetodavnu ulogu Nadzorni odbor provodi raspravljajući o strategiji Agencije, financijskim rezultatima, politici investiranja, akvizicijskim projektima, upravljanju rizicima, sustavu interne kontrole i revizije, politici poslovanja Uprave, te izmjenama Statuta kao temeljnog akta Agencije. Osim prilikom sjednica, članovi Nadzornog odbora tijekom godine imaju pravovremen i detaljan pristup svim informacijama nužnim za obavljanje svoje funkcije.

Završne odredbe

Uprava i Nadzorni odbor obavezni su, u okviru svojih nadležnosti, omogućiti da Agencija posluje s integritetom, u skladu s odredbama zakona, propisima i pravilima dobre poslovne prakse, te u skladu s najvišim etičkim standardima.

Internim aktima Agencije, Uprava i Nadzorni odbor dužni su pridržavati se pravila o tretiranju cjenovno osjetljivih informacija Agencije. Takav način tretiranja značajnih informacija odnosi se i na ostale relevantne zaposlenike Agencije, kao i restrikcije pri otkrivanju povjerljivih podataka o poslovanju FINE, trećim stranama.

FINA je razvila sustav interne kontrole i revizije u cilju zaštite imovine Agencije kroz neposredno izvješćivanje predsjedniku Uprave.

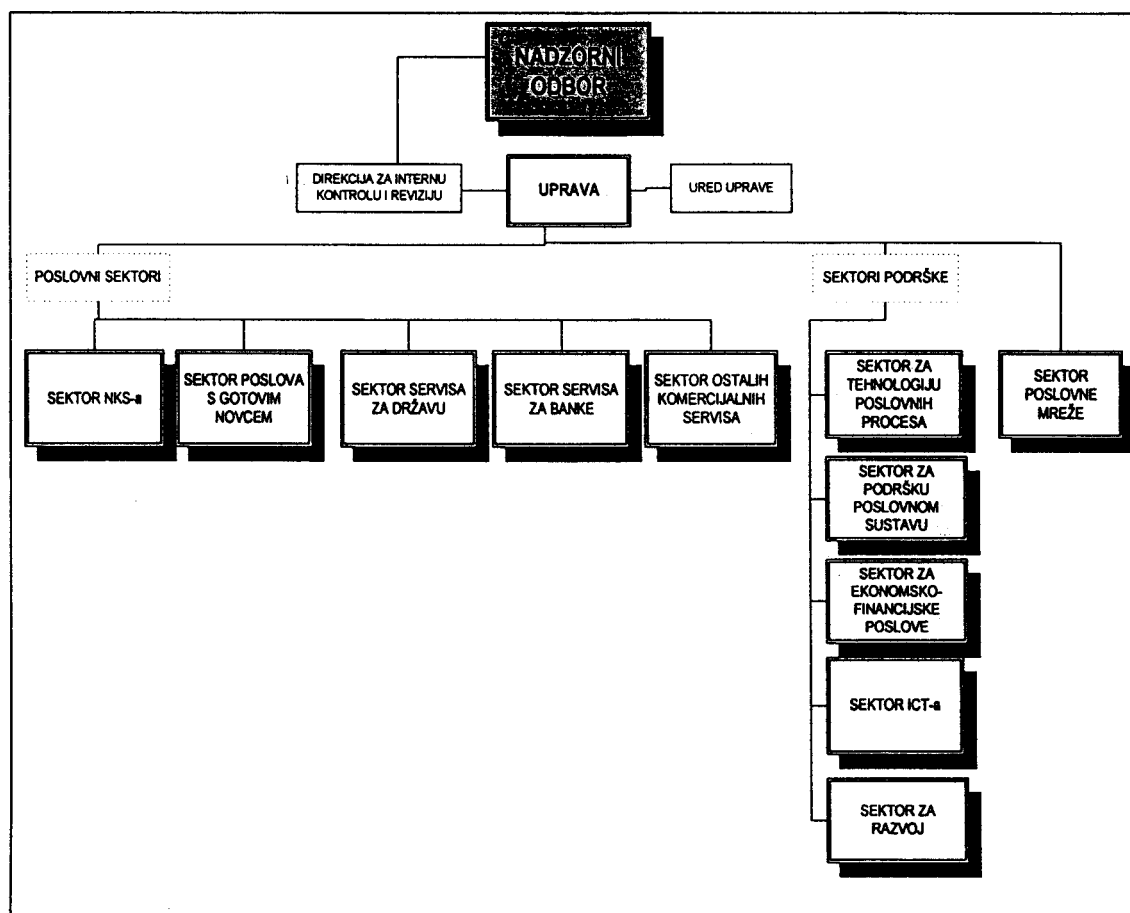
4. Organizacija i ljudski potencijali

Suvremena unutrašnja organizacija FINE udovoljava posve raznolikim zahtjevima poslovne politike – od poslova u području javnih financija, pa sve do posve tržišnih projekata.

Visok stupanj složenosti tehnoloških i operativnih procesa traži od FININOG velikog sustava mogućnost prilagodbe, kako kroz horizontalnu i vertikalnu unutrašnju strukturu, tako i kroz poslovnu mrežu – sve do krajnjih korisnika naših usluga. Stručni timovi FINE su u mogućnosti realizirati najkompleksnije projekte zahvaljujući permanentnom stručnom usavršavanju i najsuvremenijoj tehničko-tehnološkoj infrastrukturi.

Jedan od najsnažnijih izvora konkurentske snage u tržišnoj utakmici su kvalitetni, obrazovani i motivirani ljudi. Danas FINA u 187 poslovnih jedinica zajedno s logistikom broji oko 5100 zaposlenih i njena strategija se oslanja na ljude, njihova znanja i kreativni potencijal. Brižljiv izbor potrebnog kadra koje se postavlja na određenu menadžersku funkciju unutar Agencije bitna je sastavnica u planu i ostvarivanju konkurentnosti te ključ opstanka na sve zahtjevnijem tržištu.

Organizacijska shema

5. Poslovna mreža

Informatička povezanost čak i onih fizički najudaljenijih poslovnih jedinica, jamči brzinu i pouzdanost izvršenja svih zahtjeva, čineći svaku točku sustava sposobnom obaviti sve zadaće i odgovoriti na sve zahtjeve korisnika naših usluga.

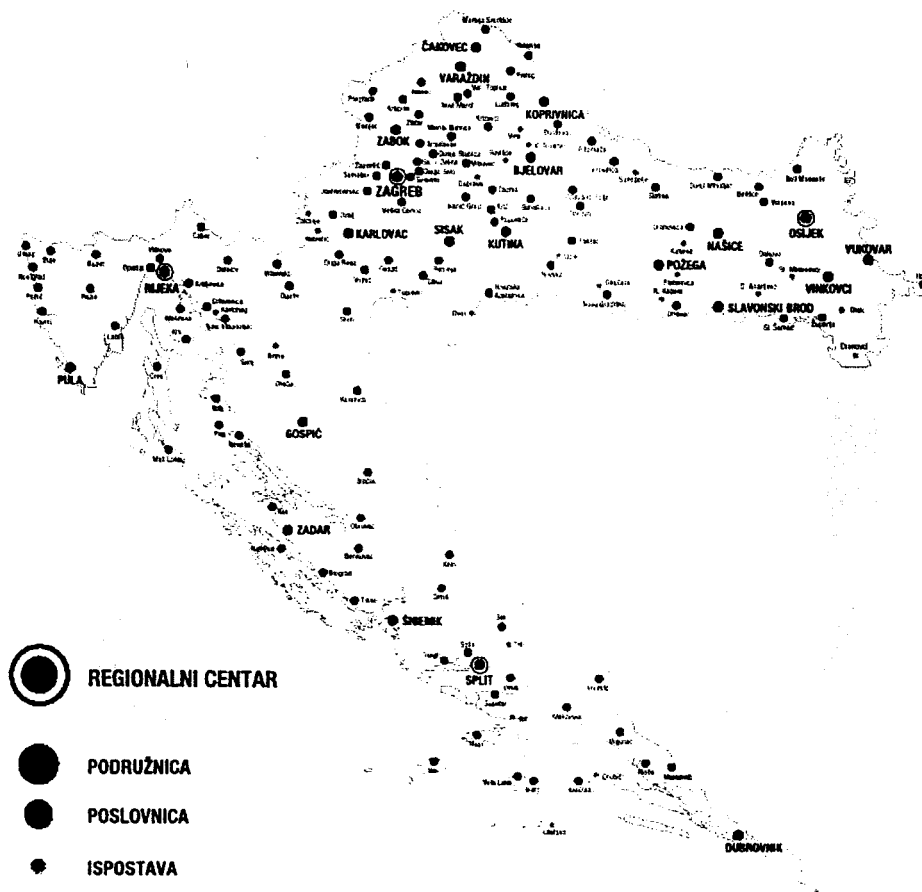
Poslovna mreža FINE organizirana je tako da pokriva sve dijelove Hrvatske slijedeći logiku i intenzitet gospodarske aktivnosti. Operativni se poslovi profitnih centara obavljaju kroz su stav koji se sastoji od četiri regionalna centra, područnih centara, podružnica, poslovnica i ispostava –

sveukupno 187 lokacija, na 125.321,00 m², povezanih suvremenom informatičkom tehnologijom, lociranih tako da jamče klijentima lak i brz pristup iz svakog dijela Hrvatske.

Veliki broj poslovnih jedinica te želja za održavanjem visoke razine sigurnosti nametnula je potrebu implementacije kompleksnog i disperzivnog sustava zaštite i kontrole, kojim se razina sigurnosti cjelokupnog sustava diže na još višu razinu.

Sustavi tehničke zaštite (protuprovalni sustav, sustav videonadzora, sustav kontrole prolaza i evidencije radnog vremena, sustav za dojavu požara i sustavi za automatsko gašenje požara) prepoznati su kao bitan čimbenik sigurnosti u poslovanju poslovne mreže FINE. Sustavi su izvedeni u svim poslovnim jedinicama, te su nadzirani putem centralnih nadzornih sustava po Regionalnim centrima FINE, a priključeni su i na centralni nadzorni sustav zaštitarske firme. FINA i daljnjim ulaganjima nastoji pratiti tehnološki razvoj sustava tehničke zaštite i suvremenim rješenjima pružiti maksimalnu sigurnost poslovanja poslovnoj mreži i svojim klijentima.

Poslovna mreža

6. INFORMATIČKA INFRASTRUKTURA

Informatička infrastruktura FINE u potpunosti je konfigurirana tako da je zadovoljen postavljeni poslovni zahtjev po načelu 24 x 7 x 365 dana raspoloživosti svih servisa i usluga Agencije.

Kvalitetna konfiguracija uspostavljenih sustava, kontinuirano praćenje i prilagođavanje razine sigurnosti te edukacija korisnika po pitanju sigurnosti glavni su ciljevi FINE kada je riječ o razini sigurnosti i raspoloživosti rada sustava. U cilju provedbe navedenog uspostavljeni su kompleksni sustavi praćenja i zaštite IT sustava kako

na razini komunikacijskog pristupa tako i na razini uporabe pojedinog računalnog sustava i servisa. Oprema koja pruža potporu svim produkcijskim poslovima uglavnom je locirana na lokaciji Zagreb. Osim Zagreba u funkciji je i rezervna lokacija u Splitu radi osiguranja kontinuiteta poslovanja FINE.

Središnji poslužitelj

Središnji poslužitelj (IBM) sastoji se od tri procesorska kompleksa: dva starije generacije (9672-RC6 i 9672-RD6 s 3GB RAM-a svaki) zajedničkog kapaciteta 700 MIPS-a, te jednog najnovije generacije (2064-1C4 s 10 GB RAM-a) kapaciteta 900 MIPS-a. Sva tri računala povezana su u jedno logičko računalo (paralel sysplex).

Sistemske i korisničke podaci nalaze se na diskovnim podsustava ukupnog kapaciteta 5.5 TB. U radu se koriste i dva robotizirana sustava magnetskih medija IBM 3494.

Na središnjem poslužitelju u najvećoj se mjeri daje podrška poslovima za potrebe platnog prometa banaka, te podrška poslovima za potrebe REGOS-a. Samo za poslove platnog prometa i REGOS-a, poslužitelj opslužuje nekoliko tisuća radnih stanica koje pristupaju preko dvjestotinjak INTEL poslužitelja.

U tijeku su aktivnosti testiranja i migracija na novi 64 bitni operacijski sustav nakon čega bi se koristio samo procesorski kompleks najnovije generacije. Ovim se također stvaraju dodatni IT kapaciteti za nove servise FINE.

Intenzivno se testiraju i istražuju mogućnosti korištenja Linux operativnog sustava na središnjem poslužitelju sa svrhom racionalizacije i unaprjeđenja podrške sustava.

Midrange platforma

Pored središnjih poslužitelja kao središnjeg i najjačih obradnih računala u FINI u produkciji je i velik broj poslužitelja (približno 300) renomiranih proizvođača. Namjene su različite s obzirom na velik broj servisa koje FINA danas pruža svojim klijentima.

Više od polovice ovog broja su poslužitelji namijenjeni obradi platnog prometa dok je preostali broj namijenjen za podršku ostalim servisima FINE. Poslužitelji su u najvećoj mjeri Intelovi bazirani s instaliranim različitim verzijama Windows operativnog sustava. Ovi poslužitelji osnovica su podrške velikog broja web, terminalskih, aplikativnih i database servisa. Nešto manji broj poslužitelja su RISC bazirani poslužitelji s AIX operativnim sustavom koji se u najvećoj mjeri koriste u sustavima koji traže povećanu razinu sigurnosti i raspoloživosti sustava te su primijenjeni kod sustava nadzora, Nacionalne infrastrukture javnih ključeva (PKI) i Sustava državne riznice.

Aplikativna podrška temelji se na vrlo kvalitetnim produktima IBM-a, Oracle-a, Microsofta i dr. Baze podataka, od kojih su u najvećoj primjeni IBM DB2, Oracle i Microsoft SQL),

osiguravaju da se iskustvom i znanjem u primjeni pojedinih baza podataka na optimalan način odgovori svakom pojedinom servisu koji je uspostavljen ili se uspostavlja za potrebe FININIH korisnika. Na razini primjene obradnih aplikativnih sustava uspostavljena su i u primjeni najsuvremenija IT rješenja čime se postiže velika iskoristivost, sigurnost, raspoloživost i kvaliteta sustava.

Klijentska računala

Unutar informacijskog sustava FINE nalazi se više od 5600 stolnih i prijenosnih računala u funkciji pružanja usluge krajnjim korisnicima, pružanja podrške u radu sustava produkcije i razvoja. Konsolidacijom klijentske platforme putem organizirane Active Directory okoline FINA će uskoro imati jedinstvenu platformu za potrebe suvremenog poslovanja. Sva računala su zaštićena organiziranim sustavom antivirusne zaštite. Veliki broj korisničkih računala zahtjeva i održavanje programske podrške, operacijskog sustava i samog računala. Za manje kvarove i zahvate, a u cilju bržeg dijagnosticiranja kvarova osnovan je interni servis za korisnička računala. FINA standardizira pristup vlastitih i vanjskih korisnika uporabom terminalskih servisa i web pristupa. Ovim se postižu velike uštede i to kod korisnika koji koriste IT opremu (osobna računala) slabijih tehničkih karakteristika, a uz normalno funkcioniranje servisa koji FINA pruža kao uslugu.

Mreža

FININA korporacijska računalna mreža se sastoji od WAN-a (prijenosna mreža na lokacijama FINE i usmjernička mreža na lokacijama FINE i vanjskih korisnika) i LAN-ova u svim objektima FINE.

Osnovne značajke mreže su visoka raspoloživost i sigurnost što je moguće samo primjenom moderne tehnologije. Visoka raspoloživost osigurava se prstenastom topologijom, redundantnim vezama, zalihošću komunikacijskih uređaja i stalnim nadzorom mreže. Integracija podatkovnog i glasovnog prometa realizira dnevno prijenos preko 30 GB podataka i preko 5000 minuta razgovora. Posebno se može izdvojiti segment koji služi za prihvatanje lokacija vanjskih korisnika kojima je time omogućen rad u zaštićenoj okolini.

Prijenosna korporacijska mreža povezuje objekte FINE: središnje IT lokacije (2 objekta u Zagrebu i jedan u Splitu), podružnica (22 objekta), oko 150 poslovnica i izdvojenih šaltera, te oko 120 institucija vanjskih korisnika (banke i tijela državne uprave) u jednu fizičku i logičku cjelinu (intranet). Ukupan broj LAN priključaka na ovako uspostavljenoj mreži je cca 6500.

Iz navedenog proizlazi da je FINA napravila velike korake u konsolidaciji IT strukture što i dalje ostaje važan zadatak kako bi pratila svjetske standarde tehnološkog razvoja i nivoa sigurnosti.

7. Pregled poslovanja po poslovnim sektorima

1. Sektor servisa za državu

Tijekom 2002. godine FINA je postala sinonim agenta države u sferi javnih financija, te je došlo do logičkog i funkcionalnog razdvajanja servisnih usluga za državu i onih za druge korisnike.

FINA je ključni partner državi u mirovinskoj reformi, obračunu, uplatama i nadzoru obveznih doprinosa, poreza i prireza, a također i u svim poslovima državne riznice.

Sustav državne riznice se u FINI usavršava objedinjavanjem područnih riznica u jedinstvenu cjelinu koja

omogućuje izvršenje državnog proračuna u realnom vremenu. FINA omogućuje i evidenciju naplate svih javnih prihoda kao i potpuni servis državnoj statistici.

Više od 270.000 godišnjih, kvartalnih i mjesečnih izvještaja pravnih osoba predstavljaju osnovu za izradu temeljnih makroekonomskih pokazatelja kojima se koriste državne institucije, sudionici financijskog sektora, znanstvene institucije i svi drugi koji trebaju primarne podatke o stanju ukupnog hrvatskog gospodarstva i svih njegovih segmenata.

Prihodi od obavljanja ovih poslova manji su za 29% od planiranih i iznose 95.896.811 kn. U ukupnom ostvarenom prihodu sudjeluju sa 11 %.

Pored servisa za proračune lokalne i područne samouprave, te servisa za druge korisnike javnih financija, Sektor servisa za državu objedinjuju i sljedeće servise:

Servis za državnu riznicu

Podrazumijeva poslove informatičko-tehnološke i operativne podrške sustavu Državne riznice.

Sustav državne riznice uspostavljen je u FINI kao cjelovit outsourcing servis za Ministarstvo financija, uređen po principima SLA (detaljno definiranih nivoa i kvalitete usluga). Informatičko-tehnološka podrška radu sustava državne riznice obuhvaća održavanje, praćenje, kontrolu i administraciju sustava. Operativna podrška sustavu državne riznice uključuje evidentiranje prihoda i primitaka državnog

proračuna i knjiženje u Glavnu knjigu državnog proračuna prema računskom planu te vođenje i ažuriranje Registra dobavljača i Registra korisnika državnog proračuna.

Informacijski sustav Državne riznice (ISDR) sastoji se od središnjeg poslužiteljskog dijela, komunikacijske mreže i klijentskih računala.

Središnji poslužiteljski dio obuhvaća IBM RS/6000 poslužitelje različitih snaga na kojima je instaliran IBM AIX operacijski sustav i SAP R/3 aplikativni softver verzije 4.6C, a grupirani su tako da čine razvojnu, testnu i produkcijsku okolinu.

Produkcijska SAP R/3 okolina smještena je na dva snažna IBM RS/6000 S70 Advanced višeprosorska poslužitelja u funkciji database i aplikacijskog poslužitelja.

Poslužitelji su povezani u visoko raspoloživi klaster zajedno s odgovarajućim disk i tape podsustavima. Osnovni zadatak ovako uspostavljenog sustava je da se u slučaju kvara jednog od poslužitelja njegove funkcije u potpunosti, automatizmom prebace na drugi poslužitelj.

Sve kritične sklopovske komponente sustava (poslužitelji, mrežni/disk adapteri, diskovi itd.) su redundantne.

Backup/restore SAP R/3 sustava pod kontrolom je Tivoli Storage Manager 5.1 softvera, a podaci se automatizirano pohranjuju na IBM Magstar Tape Library sustav za pohranu.

Poslužitelji središnjeg računalnog sustava smješteni su u zaseban mrežni segment do kojeg je moguć korisnički pristup isključivo putem SAP GUI klijentskog sučelja i uz posredovanje tzv. *saprouter* aplikacijskog vatrozida.

U tijeku su pripreme za uspostavu SAP BW (*Business Warehousing*) okoline temeljene na Intel baziranim višeprocorskim poslužiteljima.

Projekt SPRINT (Sustav područnih riznica putem Interneta) razvijeno je programsko rješenje koje omogućuje nižoj razini korisnika Državnog proračuna (sudovi, škole, fakulteti i sl.) i lokalnoj samoupravi izradu financijski planova, izradu zahtjeva za plaćanje, praćenje izvršenja tih planova na osnovi zahtjeva za plaćanjem sa svim funkcionalnostima koje su propisane za sustav riznice.

Servisi za podršku registrima od javnog značaja

Obuhvaćaju servise za podršku Registru osiguranika, Registru digitalnih certifikata i Jedinstvenom registru računa poslovnih subjekata.

FINA za potrebe središnjeg registra osiguranika (REGOS-a), održava bazu podataka o osiguranicima i obveznicima uplate doprinosa. Putem mreže svojih poslovnica obavlja poslove odabira/promjene obveznog mirovinskog fonda, te

prima i obrađuje RS obrasce. Tijekom 2002. godine evidentirano je 718.598 prijava osiguranika u obvezne mirovinske fondove te je zaprimljeno i obrađeno 1.948.958 obrazaca R-S. Osim gore navedenih poslova u sklopu REGOS-a raspoređuju se sredstva u obvezne mirovinske fondove i vodi evidencija o osobnim računima članova mirovinskih fondova.

Servis za podršku Registru digitalnih certifikata podrazumijeva tehničke i informatičke poslove izdavanja i praćenja životnog vijeka digitalnih certifikata u ime Ministarstva gospodarstva na ugovornoj osnovi.

Digitalnim certifikatom potpisnika verificira se elektronički potpis na dokumentu, transakciji, elektroničkoj pošti i sl. i omogućuje se zaštita tajnosti podataka vlasnika certifikata te provjera i identifikacija autentičnosti osobe.

Vođenje registra kvalificiranih ovjervitelja i izdavanje dozvola za rad kvalificiranim ovjerviteljima temeljem Zakona o digitalnom potpisu obavlja Ministarstvo gospodarstva, a FINA je u tijeku 2002. godine izvršila sve pripreme i predradnje za obavljanje tehničkih i informatičkih poslova izdavanja i praćenja životnog vijeka certifikata u ime

Ministarstva gospodarstva na ugovornoj osnovi.

Time je utemeljen i koncem 2002. godine u FINI pušten u rad Nacionalni "Certification Authority" (CA) sustav u zemlji koji omogućava najviši stupanj sigurnosti i povjerenja u e-poslovanju i elektroničkoj komunikaciji u gospodarstvu i javnoj upravi.

Takvo rješenje predstavlja temelj za povezivanje raznih sustava, a funkcija mu je centralna «autorizacija» svih komponenti i korisnika sustava.

PKI sustav unutar Financijske agencije temelji se na proizvodu jednog od vodećih svjetskih kompanija koje se bave zaštitom elektronskog podatkovnog prometa.

Ključne komponente PKI sustava (LDAP, CA) smještene su na visoko pouzdanj opremi čime je osigurana visoka raspoloživost servisa.

Osim uspostave resursa za Nacionalni CA, FINA je osigurala sve uvjete za uspostavu resursa za vlastiti Registar digitalnih certifikata (RDC) i RDC tijela državne uprave, za izdavanje "smart cards" s kvalificiranim certifikatima za razne korisnike i za uspostavljanje novih CA-ova prema zahtjevima naručitelja.

Servis za podršku Jedinostvenom registru računa poslovnih subjekata podrazumijeva vođenje Jedinostvenog registra računa poslovnih subjekata (JRR), koji je u svrhu naplate osnova za plaćanje s računa poslovnog subjekta koji se vode u različitim bankama početno ustrojila i vodila HNB, a čije je daljnje vođenje temeljem Odluke HNB u studenom 2002. godine preuzela Fina .

Registar, telekomunikacijski prima od banaka podatke o promjenama u Registru računa njihovih klijenata, provjerava i a žurira promjene u JRR-u te osigurava u vid u sve podatke registra bankama i ovlaštenim korisnicima. Svim zainteresiranima omogućen je uvid u javne podatke (samo dio podataka iz JRR) korištenjem WEB aplikacije putem Interneta.

Servisi za državnu statistiku i razne korisnike analiza i informacija

Servis podrazumijeva uspostavu javnih i komercijalnih registara, evidencija i zbirki podataka za potrebe države i drugih subjekata.

Podrazumijeva prikupljanje, evidentiranje, pohranu, objedinjavanje, objavu, izradu analiza i distribuciju podataka, upravljanje i zaštitu baza podataka te osiguranje arhive podataka i dokumentacije.

Kroz projektnu organizaciju u ovoj je godini izvršeno unaprjeđenje postojećih poslova i proizvoda i to: primitak godišnjih i tromjesečnih statističkih izvještaja na magnetnom nositelju podataka, te je objavljen format za podnošenje

izvještaja na WEB stranicama FINE, izrađen je prijedlog mogućnosti distribucije informacija preko Interneta te aplikacija za interno školovanje - lekcije na www stranicama FINE.

Tijekom 2002. godine izvršene su sve pripreme za ustrojavanje i vođenje Registra godišnjih financijskih izvještaja, započeto je provođenje probnog popisa poslovnih subjekata. U zadatim je rokovima izvršeno prikupljanje i obrada svih statističkih izvještaja koje temeljem Programa statističkih istraživanja za razdoblje 2000 – 2002 provodi FINA. FINA je započela s prikupljanjem i obradom pojedinačnih konsolidiranih financijskih izvještaja proračuna i proračunskih korisnika.

Poslovi nagodbe

FINA je radila na izradi ugovora i uputa za provođenje Zakona o naplati dospjelih, a nenaplaćenih poreza, carina, doprinosa i državnih jamstava. Izradila je prijedlog ugovora za vjerovnike iz Zakona, davala pravna mišljenja, odgovarala na pitanja područnih povjerenstava u svezi provođenja Zakona. Temeljem povjeravanja ovoga posla FINI, u FINI je zaprimljeno i obrađeno 54.414 nagodbi u ukupnom iznosu od 5.062.112.582 kn. Prijedlozi nagodbi ocijenjeni, a za odobrene nagodbe izrađeni su prijedlozi ugovora i predani Poreznoj upravi.

2. Sektor NKS-a

Središnje mjesto obračuna međubankovnih transakcija manjih iznosa je NKS (**Nacionalni klirinški sustav**) koji je vlasništvo FINE, a 60 do 70% postojećeg platnog prometa odnosi se na ovaj tip transakcija. Uvođenje NKS-a bilo je potaknuto preporukama EU za obavljanje međubankarskih transakcija, kako bi uklonili sustavni rizik financijskog sektora. Takav sustav odgovorio je na zahtjeve banaka za kvalitetnim upravljanjem likvidnošću i omogućio im ulazak u platni promet kao aktivnim sudionicima po uzoru na način rada banaka u razvijenim ekonomijama. Banke s NKS-om mogu raditi kao samostalne sudionice ili taj posao povjeriti FINI kao outsourcing partneru.

NKS je u potpunoj funkciji kao samostalan sustav u FINI od 5. veljače 2001. godine te se u početku dnevno putem njega obrađivalo oko 300.000 transakcija, a danas nešto više od dvije godine nakon uspostave NKS provodi se dnevno oko 500.000 transakcija, što predstavlja obračun od preko 2.000.000.000,00 kuna. U razdoblju siječanj – prosinac 2002. obračunato je u NKS-u 99.438.048 transakcija.

U odnosu na 2001. godinu u sektoru NKS, 2002. godine obrađeno je 63% naloga više. Prihodi od sektora NKS-a iznose 30.933.240 kuna.

U ukupno ostvarenom prihodu NKS sudjeluje s 3%. Sama činjenica porasta obrađenih naloga razumljiva je ako se uzme u obzir da je NKS počeo s radom u veljači 2001. godine te je imao period privikavanja. Kroz 2002.

godinu uočljiv je rast broja obrađenih naloga, koji je od siječnja do prosinca iste godine narastao za gotovo 50%, odnosno cca 4,2% mjesečno, a prvenstveno je potaknut promjenama načina rada banaka.

NKS u svom radu koristi telekomunikacijsku infrastrukturu FINE uz dodatne mehanizme zaštite i kontrole podataka. Sustav je prvi u RH započeo s primjenom digitalnog potpisa. Sustav je u stalnoj vezi s svim bankama i HNB-om, te omogućava uvid u poziciju banke u realnom vremenu. NKS je formiran kao zasebna tehničko-tehnološka cjelina bazirana na Unisys računalima uz čvrstu vezu na postojeću strukturu platnog prometa.

3. Sektor servisa za bankarsko poslovanje

Servisi za banke ostvarili su prihode planirane u planu prihoda za 2002. godinu i to u iznosu 582.824.136 kn, a u ukupnom prihodu sudjeluju sa 66,5%.

Sustav plaćevnih servisa

Podrazumijeva tehničko tehnološku infrastrukturu, te napredan, efikasan i racionalan sustav za pružanje usluga i servisa iz područja platnog prometa od podrške registru računa klijenata banaka, preko procesiranja transakcija pa sve do servisa za arhiviranje i optičke obrade dokumenata.

Poslovnim planom za 2002. planiran je nastavak pregovora s bankama, započet u drugoj polovici 2001. godine, o obavljanju poslova platnog prometa u ime i za račun banaka. Navedeni pregovori rezultirali su zaključivanjem ugovora i preuzimanjem obavljanja platnog prometa za klijente 40 banaka u koje je uključena i Hrvatska narodna banka. Od 40 banaka sa kojima su zaključeni ugovori o obavljanju poslova platnog prometa za njihove klijente, za 31 banku FINA obavlja kompletnu uslugu, odnosno gotovo sve ponuđene servise, a za 9 banaka ugovoreno je obavljanje dijela poslova platnog prometa za klijente ovih banaka.

Servis za podršku registru računa klijenata banaka

Aktivnostima koje su provedene tijekom 2002. godine osigurao se kvalitetan pomak prema ustroju FINE kao centralnog registarskog tijela u Republici Hrvatskoj, te pouzdanog izvora financijskih informacija, proizvoda i usluga za potrebe realnog i financijskog sektora gospodarstva.

Na dan 31.12.2002. god. u Registru računa klijenata banaka otvoreno je 297.773 računa, od čega za 139.228 računa vođenje i održavanje obavlja FINA a za 158.545 računa te poslove obavljaju banke.

Servis za podršku registru računa klijenata banaka podrazumijeva poslove vođenja registra računa klijenata banke i poslove otvaranja/zatvaranja računa klijentima banke.

U završnoj fazi reforme platnog prometa, paralelno s obavljanjem poslova registra računa klijenata banaka i migracije računa iz FINE u banke provedene su sve zakonske obveze zatvaranja računa sudionika platnog prometa u FINI.

Postupak zatvaranja računa sudionika u FINI obavljen je u fazama ovisno o tome da li su određeni poslovni subjekti već imali otvoren račun u banci ili ne, a završen je s danom 14. svibnja 2002. U periodu od 18. ožujka do 15. svibnja 2002. zatvoreno je 331.315 računa sudionika platnog prometa.

Servis za procesiranje transakcija

Procesiranje transakcija najznačajniji je servis koji FINA obavlja. Dnevno je u 2002. god. kroz infrastrukturu FINE procesirano prosječno 565.743 naloga za plaćanje, odnosno 155.579.189 u cijeloj godini. U odnosu prema istom razdoblju 2001. godine, ukupan broj naloga platnog prometa 2002. godine povećan je za 5.945.392 odnosno za 3,97%

FINA s bankama posluje po 3 ugovorena modela. Osnovno je obilježje prvog modela da FINA u ime i za račun banke vodi račune njenih klijenata i obavlja ukupan platni promet po tim računima, odnosno da banka koristi sve module servisa za procesiranje transakcija njenih klijenata u sustavu platnog prometa banke u Fini.

Servis obuhvaća gotovinski i bezgotovinski platni promet, a sastoji se od niza poslova i procesa podržanih raznim modulima, od primitka, kontrole i obuhvata podataka s naloga za plaćanje, preko uplata i isplata gotova novca do izvršavanja rješenja o ovrsi i vođenja evidencije o redosljedu plaćana.

Drugi model suradnje podrazumijeva poslove i način njihova obavljanja jednak prvom modelu uz mogućnost da dio poslova platnog prometa i za dio svojih klijenata obavlja sama banka korištenjem servisa FINE implementiranih u poslovnoj mreži banke.

Treći model suradnje je model gdje račune klijenata vodi banka u svom sustavu a FINA obavlja samo određene poslove platnog prometa za sve ili dio njenih klijenata, odnosno banka koristi samo neke module servisa za

procesiranje transakcija.

Servis za elektronska plaćanja

Servis podrazumijeva sustav podrške za plaćanja putem Interneta uz primjenu tehnologije autentifikacije, autorizacije i digitalnog potpisivanja (PKI).

Obuhvaća sučelje za interaktivno ispostavljanje naloga za plaćanje, primitak elektronskog naloga, autentifikaciju pošiljatelja/podnositelja, provjeru ispravnosti digitalnog potpisa, provjeru ispravnosti datoteke i pojedinačnih naloga, provjeru pokrića na računu platitelja, protokoliranje prihvaćenih i odbačenih naloga za plaćanje i povrat datoteke s oznakama statusa pojedinačnih naloga u datoteci.

Kroz BETA test, servis za elektronsko plaćanje instaliran je kod 104 korisnika, do 31. prosinca 2002. U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2002. izvršeno je ukupno 562.316 elektronskih naloga u vrijednosti od 7.165.182.331,10 kn.

Servisi za informiranje

Bazirani su na suvremenim tehnologijama, primjerenim potrebama korisnika servisa.

Služe za periodičko i dnevno izvješćivanje banaka i njenih klijenata te omogućuju uvid u trenutne i arhivske podatke platnog prometa. Servis podrazumijeva izvješćivanje klijenata banke o promjenama i stanju na računu na papirnom ili

Financijska Agencija

magnetnom mediju, informiranje klijenata preko InfoFINA i InfoFINA SMS elektroničkih servisa, informiranje klijenata putem FINA ON-LINE sustava interaktivnih upita i informiranje klijenata putem sustava za e-plaćanja.

Servisom FINA ON-LINE koristilo se u 2002. godini 109 korisnika od kojih su zastupljene gotovo sve banke, naše najznačajnije institucije te najveći sudionici. Do 31. prosinca 2002. godine evidentirano je korištenje usluga InfoFINA servisa od strane 17.047 korisnika, i to za 17.424 računa te 1.143 korisnika InfoFina SMS servisa.

4. Sektor poslova s gotovim novcem

FINA je tržišni lider u poslovima opskrbe, obrade, izdavanja, prijema i pohrane gotovog novca. Ugled pouzdanog i sigurnog partnera omogućava joj realizacija različitih usluga usmjerenih prema hrvatskim financijskim institucijama i trgovačkim kućama, odnosno svima onima koji obavljaju poslove s gotovim novcem, a pri tome žele sigurno mjesto za pohranu gotovine uz njezinu pravodobnu i točnu obradu i distribuciju.

Smatramo kako «cash business» ujedno predstavlja i jedno od ključnih aktivnosti u poslovnoj budućnosti Agencije.

Vodeće hrvatske banke, najveći trgovački centri i svi drugi koji se u svom poslu susreću s gotovim novcem, prepustili su FINI brigu o opskrbi gotovinom u čitavoj poslovnoj mreži, sustavu poslovnica i bankomata.

FINA trenutno posjeduje 23 vozila za prijevoz gotovine koja su oklopljena i opremljena po priznatim i strogim međunarodnim standardima, a do lipnja 2003. godine bi se prema planu taj broj trebao povećati na više od 60 vozila za prijevoz gotovine i vrijednosnih pošiljki.

Organizacijskom i tehnološkom uspostavom Gotovinskih centara za obradu i pohranu gotovine Hrvatske narodne banke, FINA se još jednom potvrdila kao tržišni lider u poslovima s gotovim novcem.

U cjelokupnoj poslovnoj mreži FINA raspolaže sa 112 trezora za pohranu gotovog novca i drugih vrijednosti ukupne

površine 3.418,84 m². Pri tome za poslove obrade, sortiranja i pakiranja gotovog novca FINA koristi suvremenu tehnološku opremu (više od 500 kom brojača novčanica i kovanog novca, te 7 strojeva za sortiranje novčanica). Trenutno je u tijeku nabava još 14 strojeva za sortiranje novca, te sustava za njegovu automatsku obradu.

Dnevno se u sustavima FINE za potrebe poslovnih banaka i drugih poslovnih subjekata obradi više od 3,5 mil. novčanica i više od 500 tisuća kovanica.

Širenje poslova komercijalnog prijevoza novca i opsluživanja bankomata na nove korisnike tijekom 2002. godine rezultiralo je porastom prihoda Sektora poslova s gotovim novcem za nešto više od 50% te su krajem 2002. godine oni iznosili 130 milijuna kn. U strukturi ukupno ostvarenih prihoda kompanije oni su sudjelovali sa 15%, obavljajući posao u 4 Regionalna centra, odnosno u 22 podružnice i 155 poslovnica.

FINA u svojim dugoročnim planovima ima viziju širenja poslova s gotovim novcem i na tržišta nama susjednih zemalja.

Gotovinski centri HNB-a

Gotovinski centar se ustrojava kao osigurano, specijalizirano i centralizirano mjesto za pohranu, izdavanje, prijem i obradu velikih količina novčanica i kovanog novca.

FINA je u ožujku 2002. godine zaključila s HNB-om Ugovor o povjeravanju Financijskoj agenciji poslova Gotovinskih centara u ime i za račun Hrvatske narodne banke. Ugovorom je definiran način opskrbe banaka gotovinom (zaprimanje i pohrana novo tiskanih i ponovno emitiranih novčanica, zaprimanje i pohrana kovanog novca, izdavanje gotovog novca bankama, te zaprimanje pologa i obrada tako položenog novca). Sukladno Ugovorom povjerenih joj poslova FINA je organizirala svoj rad u 22 gotovinska centra i u 108 pripadajućih jedinica.

Odlukom guvernera Hrvatske narodne banke 01. travnja 2002. godine je preko gotovinskih centara FINE počela opskrba banaka gotovim novcem. Bez obzira na kratkoću razdoblja i sveobuhvatnost promjena pri tome nije došlo do poremećaja u opskrbi banaka gotovim novcem na razini cijele poslovne mreže Gotovinskih centara FINE.

Istovremeno se radilo na pripremi projekta «Sustava gotovinskog centra» sa zadaćom ustroja Gotovinskih centara kao osiguranih, specijaliziranih i centraliziranih institucija koje svojom funkcijom, primjenom operativnih postupaka, pravila upravljanja i poslovnim procesima pružaju usluge koje koriste HNB i poslovne banke.

Komercijalni servisi Sektora poslova s gotovim novcem

Tijekom 2002. godine nastavljeno je sa operativnim izvršavanjem poslova vezanih uz prijevoz vrijednosnih pošiljki, gotovog novca (kuna i deviza) i opsluživanja bankomata temeljem ugovora sklopljenih sa nekolicinom poslovnih banaka. Pri tome svakako vrijedi istaknuti da je u sklopu ugovornog odnosa sa Zagrebačkom i Erste&Steiermarkische bankom u siječnju 2002. godine zaključena zahtjevna zamjena pojedinačnih valuta zemalja članica EMU za EURO, kako za poslovnu mrežu samih banaka, tako i za banke koje se opslužuju iz sabirnog centra Zagrebačke banke.

Nastavljeno je i sa povećanim sakupljanjem dnevnog utrška gotovog novca temeljem ugovora zaključenih sa trgovačkim lancima i ostalim klijentima.

S dijelom banaka su uspješno provedeni postupci ugovaranja i usklađivanja poslova prijevoza vrijednosnih pošiljki i opsluživanja bankomata, dok su s preostalim bankama pregovori u tijeku.

Sa 31. 12. 2002. godine na razini cijele poslovne mreže FINE, poslovi prijevoza i distribucije vrijednosnih pošiljki (kuna, deviza i drugih vrijednosti) obavljaju se za ukupno 491 poslovnu jedinicu, a poslovi punjenja ili pražnjenja kazeta i obrade gotovog novca za potrebe opsluživanja bankomatske mreže obavljaju se za ukupno 351 bankomat.

FINA je, temeljem Zakona o zaštiti osoba i imovine, dobila odobrenje od MUP-a RH za obavljanje poslova pratnje i osiguranja novca i vrijednosti u prijevozu, te je sukladno tome implementiran Projekt ustrojavanja unutarnje zaštitarske službe FINE.

5. Sektor ostalih komercijalnih poslova

Arhivsko dokumentacijski centar

Prednosti koje posjeduje Arhivsko-dokumentacijski centar FINE su mikrografske ispostave na cijelom teritoriju Hrvatske. FINA trenutno posjeduje mikrografsku opremu u Puli, Rijeci, Splitu i Zagrebu, a mikrofilmske kamere u Bjelovaru, Dubrovniku, Varaždinu i Zadru.

Više od 20 godina iskustva, znanja i stalnog stručnog i tehnološkog usavršavanja na poslovima arhiviranja, mikrofilmiranja i optičke obrade dokumenata svakako su jamac kvalitete u ovim poslovima. Navedena se oprema koristi za snimanje ulazne dokumentacije platnog prometa (nalozi) na mikrofilm i snimanje izlaznih listi platnog prometa na mikrofiš.

Tijekom prošle godine na osnovu postojeće mikrografske opreme te AGFA softverskih produkata za pretraživanje izgrađene su arhive izvadaka, stavaka prometa, REGOS prijava u fond i dr. U tijeku je nabava dodatne mikrografske opreme za Bjelovar, Osijek, Rijeku, Split, Varaždin, Zadar i Zagreb.

Usluge Arhivsko dokumentacijskog centra usmjerene su na velike korisnike koji posjeduju velike količine dokumentacije.

Usluge koje nudimo u našim centrima, između ostalog su: arhiviranje na mikrofilm, arhiviranje na mikrofiš, snimanje dokumenata na digitalne medije, snimanje dokumenata na digitalne medije s programom za pretraživanje arhive, izrada mobilnih arhiva na CD mediju koje korisnik može koristiti na bilo kojem PC računalu s CD čitačem, konverzija mikrofilmskih slika na digitalne medije, konverzija mikrofiš slika na digitalne medije, skeniranje kolor dokumenata, skeniranje uvezene dokumentacije, optička obrada skeniranih dokumenata.

Uz navedeno, vršimo i projektiranje arhivskih sustava, kao i izradu i organizaciju filmskih, digitalnih ili hibridnih arhiva slika dokumenata i računalnih ispisa. Pohranjujemo i arhivske podatke vanjskih korisnika na računalnim resursima Arhivsko-dokumentacijskog centra, a moguće je i pohranjivanje arhivskih podataka vanjskih korisnika u izvorniku u arhivskim prostorima Arhivsko-dokumentacijskog centra.

U Arhivsko-dokumentacijskom centru radi se i WEB arhiv koji omogućava brz i jednostavan pristup dokumentima, jednostavnu organizaciju različitih arhiva u jednu aplikaciju za pretraživanje te pristup sa svih računala u lokalnoj mreži ili pristup Internetom. Navest ćemo primjere WEB arhiva izvadaka, WEB arhiva stavaka platnog prometa, WEB eNalog arhiva, WEB arhiva REGOS prijava i promjene prijava...

Razvojem Arhivsko-dokumentacijskog centra FINE udovoljit ćemo svim zahtjevima naših klijenata i, kao i do sada, biti u koraku sa svjetskim trendovima i novinama ovog posla.

U 2002. godini ugovoreni su poslovi za banke i poslovi za REGOS. Za banke je ugovoreno arhiviranje naloga platnog prometa u izvorniku ili mikrofilmu, a za REGOS arhiviranje prijava/promjena OMF-a i RS obrazaca u izvorniku i na mikrofilmu i WEB arhiv.

Analize i informacije iz podatkovnih sustava

Izrada informacija o bonitetu i solventnosti, izrada informacija i analiza o financijskom poslovanju svih grupa poslovnih subjekata, izrada informacija o nepodmirenim obvezama poslovnih subjekata, o isplaćenim plaćama i materijalnim pravima zaposlenika i prodaja podataka iz informacijskog sustava FINE.

Obuhvaća bonitetne informacije, analize o financijskom poslovanju, informacije o nepodmirenim obvezama, informacije o isplaćenim plaćama, podatke iz informacijskog sustava u FINI te publiciranje procjena i sudova o određenim ekonomskim kategorijama.

Informacijama se koriste pravne i fizičke osobe, znanstvene institucije, strukovna udruženja, odvjetnici i državna tijela i institucije. Glavnina prihoda se ostvaruje kroz prodaju bonitetnih informacija na obrascima BON-1 i BON-2.

U planu je ustroj Centra za ekonomske analize sa zadatkom izrade i publiciranja procjena i sudova o određenim ekonomskim kategorijama i kretanjima.

Krajnji cilj je u okviru FINE stvoriti centralno mjesto, snažan distribucijski centar, odnosno središnji informacijski sustav.

U 2002. godini izrađeno je 72.992 BON-1 i 138.633 BON-2 informacija te 307 pisanih informacija i analiza.

Usluge fakturnog centra

Podrazumijeva uslugu evidentiranja osnova za naplatu naknade, obračun, ispostavljanje i distribuciju računa klijentima banaka.

Servis je uspostavljen prvenstveno za obračun i naplatu naknade klijentima banaka iz prvog i drugog modela suradnje. Za te banke on podrazumijeva i uslugu vođenja saldakontija obračunate i naplaćene naknade.

Za banke iz trećeg modela suradnje servis podrazumijeva tisak i distribuciju računa klijentima tih banaka. Planira se proširenje servisa s uslugama naplate računa u širem smislu te je u tom pravcu započeto ispitivanje potreba i istraživanje tržišta.

8. FINANCIJSKO POSLOVANJE

Prihodi
Rashodi
Investicije

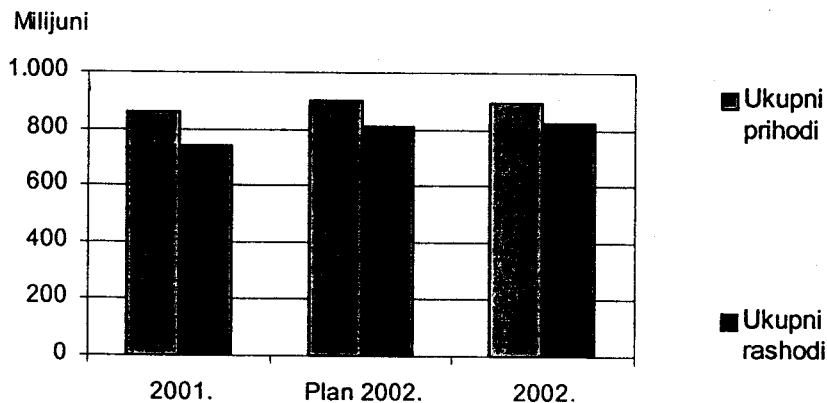
Naslijeđena poslovna filozofija promijenjena je u tržišno orijentirano poslovanje.

Za Financijsku agenciju 2002. je godina restrukturiranja na poslovnom, organizacijskom i financijskom planu. Proces restrukturiranja bio je nužan zbog promjene institucionalnih uvjeta odnosno donošenja Zakona o Financijskoj agenciji, novog Zakona o platnom prometu i reformi mirovinskog sustava.

Rezultati ovog procesa, zajedno s naporima uložnim u operativno poslovanje, rezultirali su pozitivnim financijskim pokazateljima.

U spomenutim uvjetima poslovanja, porast prihoda od 4% u odnosu na prošlu poslovnu godinu značajno je pozitivno obilježje poslovanja Financijske agencije u 2002. godini. Porast rashoda od 11% uvjetovali su troškovi transformacije. Navedeni pokazatelji ukazuju na zdrav i stabilan poslovni sustav.

Prihodi i rashodi

Grafikon 1

Pozicija	2001.	Plan 2002.	2002.	Indeks	
				3/1	3/2
A	1	2	3	4	5
Ukupni prihodi	862.665.599	904.659.684	893.080.058	104	99
Ukupni rashodi	744.240.975	808.876.397	827.250.641	111	102
Dobit	118.424.623	95.783.287	65.829.417	56	69

Ostvareni prihodi u 2002. godini

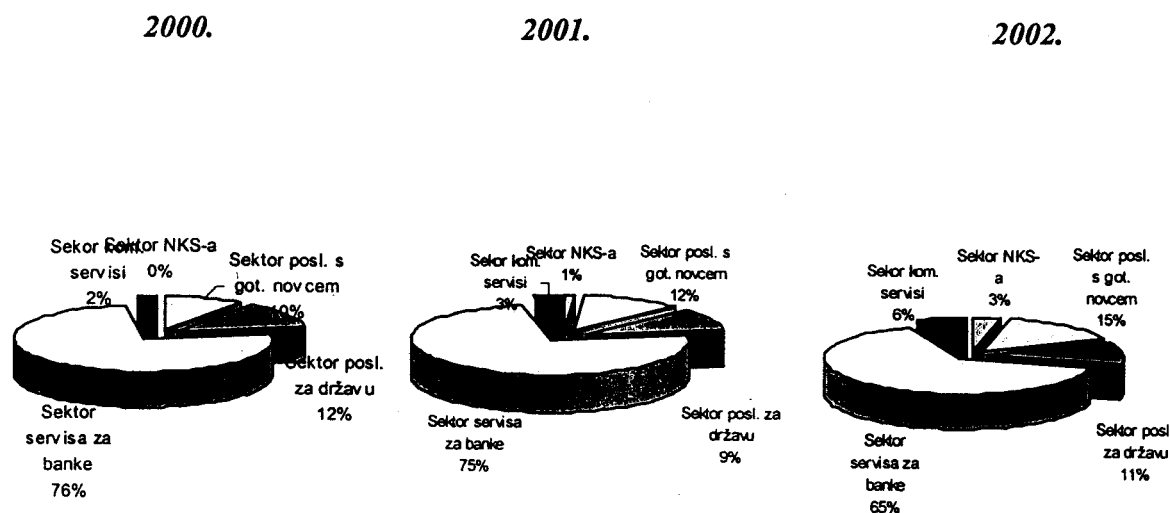
Poslovanje Financijske agencije odvija se kroz nekoliko usporednih servisa, odnosno poslovanje je podijeljeno u pet poslovnih cjelina: Sektor poslova NKS-a, Sektor poslova s gotovim novcem, Sektor poslova za državu, Sektor servisa za bankarsko poslovanje i Sektor komercijalni servisi.

Ovi poslovni sektori funkcioniraju putem Sektora poslovne mreže odnosno četiri regionalna centra: Zagreb, Osijek, Rijeka i Split koji zajedno imaju 137 poslovnih jedinica.

Struktura prihoda počela značajnije mijenjati.

Konkurentski uvjeti na tržištu odnosno mogućnost da poslovne banke obavljaju poslove platnog prometa same za svoje klijente doveli su do smanjenja učešća tih prihoda.

Međutim, povećao se udjel ostalih prihoda odnosno komercijalnih servisa, prihodi od poslova s gotovim novcem i sl. Takav trend nastaviti će se i u narednom poslovnom razdoblju.

Grafikon 2

Opis	Plan 2002.	2002.	Indeks
Sektor NKS	33.500.000	30.933.240	92
Sektor poslova s gotovim novcem	140.311.730	129.991.286	93
Sektor poslova za državu	135.007.878	95.896.811	71
Sektor servisa za banke	574.946.281	582.824.136	101
Sektor komercijalni servisi	20.893.795	53.434.585	256
UKUPNO	904.659.684	893.080.058	99

Rashodi u 2002. godini

U odnosu na planske veličine ukupni rashodi su samo 2% veći što ukazuje na ispravno postavljene planske proporcije.

Ukupni rashodi porasli su 11% u odnosu na ostvarene u prošloj poslovnoj godini. Porast troškova je planiran zbog troškova transformacije odnosno planiranog značajnog povećanja troškova leasinga, premija osiguranja imovine, investicijskog održavanja, osiguranja zaposlenih, reklame i promidžbe, troškova školovanja i izvanrednih rashoda.

OPIS	2001.	Plan 2002.	2002.	Indeks 3/1	Indeks 3/2
A	1	2	3	4	5
Materijalni troškovi	126.675.286	150.122.940	145.700.896	115	97
Troškovi osoblja	443.767.130	470.296.615	493.957.864	111	105
Amortizacija	94.866.197	107.790.492	111.633.624	118	104
Ostali troškovi poslovanja	70.751.153	72.971.439	65.833.956	93	90
Izvanredni rashodi	8.181.210	7.694.911	10.124.302	124	132
UKUPNO	744.240.976	808.876.397	827.250.641	111	102

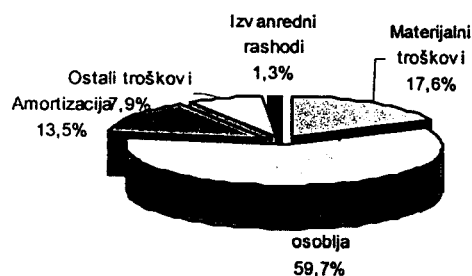
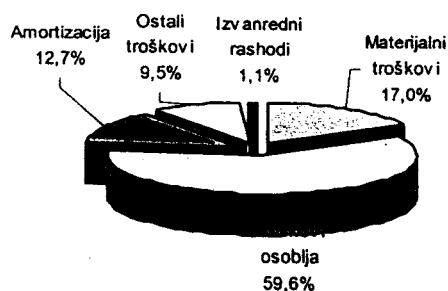
Materijalni rashodi obuhvaćaju troškove materijala, energije i usluga (poštarina, telefoni, TK prijenos, leasing, pratnja novca, investicijsko održavanje i sl.).

Ostali troškovi poslovanja sadrže dnevnice, naknade izdataka zaposlenih, reprezentaciju, premije osiguranja imovine, osiguranje zaposlenih, i ostale troškove poslovanja.

Izvanredni rashodi obuhvaćaju neotpisanu vrijednost otuđene i rashodovane imovine, donacije, rashode hrane u restoranu, naknade štete pravnim i fizičkim osobama i ostale i izvanredne rashode.

2001.

2002.

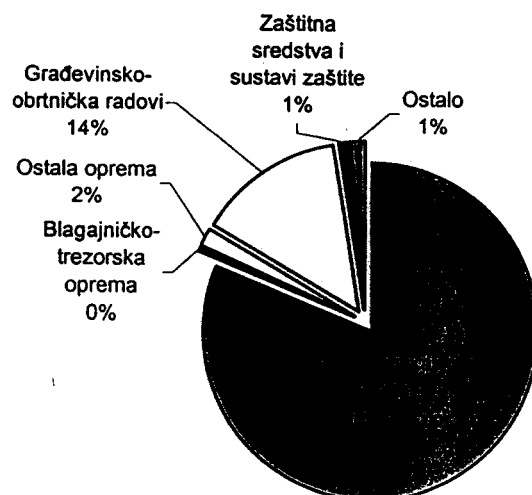
Graf 3

Investicije u 2002. godini

Investiranje je u 2002. godini bilo uglavnom u funkciji razvoja novih proizvoda i ulaganja u postojeće resurse radi održavanja konkurentskih prednosti Financijske agencije.

Najviše je investirano u razvoj elektronskog plaćanja, dokumentacijsko arhivskog centra, registra poslovnih subjekata, Registar digitalnih certifikata, Registar godišnjih financijskih izvještaja, REGOS, Hrvatski registar obveznika kredita, bankarske softvere, računalno komunikacijsku mrežu tijela državne uprave, centralni obračun i analizu plaća za tijela državne uprave itd.

U informatičku opremu je tijekom poslovne godine investirano čak 82% od ukupnih realiziranih investicija.

Grafikon 4

Plan investicija u 2002. godini realiziran je sa 20%. (58.411.096 kn) Niska stopa realizacije proizašla je iz činjenice da je Plan investicija usvojen tek u travnju 2002. godine kao i činjenice da je neka oprema nabavljena putem operativnog leasinga, a sredstva za kupnju bila su osigurana u Planu investicija.

9. Temeljna financijska izvješća

- 1. Račun dobiti i gubitka**
- 2. Bilanca (na dan 31.12.2002.)**
- 3. Izvješće o novčanom toku**

Temeljna financijska izvješća za 2002. godinu (Račun dobiti i gubitka, Bilanca i Izvješće o novčanim tokovima) sastavljena su u skladu sa Zakonom o računovodstvu i Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Kod sastavljanja financijskih izvještaja za 2002. primijenjene su sljedeće značajne računovodstvene politike:

- dugotrajna imovina obuhvaća sva sredstva s procijenjenim rokom uporabe dužim od dvanaest mjeseci, ako im je pojedinačna nabavna vrijednost veća od 1.000 kn
- amortizacija dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine obračunava se linearnom metodom na nabavnu vrijednost svakog pojedinog sredstva posebno po stopama do kojih se ovaj trošak priznaje kao porezni rashod
- kratkotrajna imovina obuhvaća sredstva s procijenjenim rokom uporabe kraćim od dvanaest mjeseci
- prihodi i rashodi iskazuju se po načelu nastanka, bez obzira na to kada su naplaćeni ili plaćeni.
- prihodi i rashodi razvrstani su na poslovne, financijske i izvanredne sukladno odredbama Zakona o računovodstvu i Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Iskazani iznosi izraženi su u kunama.

Račun dobiti i gubitaka

RAČUN DOBITI I GUBITKA	2001.*	2002.
A. POSLOVNI PRIHODI	861.814.527	880.030.208
1. Prihodi od prodaje u zemlji	840.734.932	849.547.629
2. Ostali prihodi osnovne djelatnosti	21.079.595	30.482.579
B. POSLOVNI RASHODI	743.608.843	825.950.415
1. Materijalni troškovi	126.675.289	158.362.709
a) Troškovi sirovina i materijala	32.784.767	35.807.212
b) Ostali vanjski troškovi (troškovi usluga)	93.890.522	122.555.497
2. Troškovi osoblja	441.133.578	493.957.864
a) Nadnice i plaće (neto)	263.059.735	287.025.487
b) Troškovi poreza, soc. i mirovinskog osiguranja i drugo	178.073.842	206.932.377
3. Amortizacija i vrijednosno usklađ. dugotrajne imovine	94.866.196	111.633.624
4. Vrijednosno usklađivanje kratkotrajne imovine		148.950
5. Ostali troškovi poslovanja	80.933.781	61.847.268
REZULTAT IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI	118.205.684	54.079.793
C. FINANCIJSKI PRIHODI	851.072	13.034.213
1. Prihodi od ostalih ulaganja iz okvira stalne imovine s nep.pod.	851.072	468.342
2. Prihodi od ostalih interesa i sl. prihodi s nep. pod.		12.565.871
D. FINANCIJSKI RASHODI	624.421	1.295.895
REZULTAT IZ FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI	226.651	11.738.318
E. IZVANREDNI PRIHODI		15.636
F. IZVANREDNI RASHODI	7.711	4.332
REZULTAT IZ IZVANREDNIH AKTIVNOSTI	-7.711	11.304
REZULTAT PRIJE POREZA	118.424.624	65.829.416
Porez na dobit	1.649.671	13.423.626
REZULTAT POSLIJE POREZA	116.774.953	52.405.790

FINA je od početka godine obvezna voditi poslovne knjige i sastavljati financijske izvještaje sukladno Zakonu o računovodstvu odnosno prema načelima profitnog knjigovodstva te su podaci iskazani u računu dobiti i gubitka za prethodno razdoblje* prilagođeni.

Za razliku od 2001. godine kada je FINA poslovala kao neprofitna institucija i bila obveznik poreza na dobit samo iz djelatnosti ostvarenih na tržištu, u 2002. godini obveznik je poreza na dobit iz cjelokupnog poslovanja.

Bilanca (na dan 31.12.2002.)

BILANCA	31.12.2001.	31.12.2002.
AKTIVA		
A. DUGOTRAJNA IMOVINA	1.251.424.630	1.229.227.422
I. Nematerijalna imovina	29.559.903	35.289.002
1. Izdaci za istraživanje i razvoj	2.225.278	1.929.764
2. Patenti, licencije, koncesije, zaštitni znaci i sl.	27.334.625	33.359.238
II. Materijalna imovina	1.109.115.102	1.085.365.151
1. Zemljište i šume	4.210.493	4.541.991
2. Građevinski objekti	863.331.676	848.932.304
3. Postrojenja i oprema	181.957.326	189.047.861
4. Alati, pogonski i uredski inventar, namještaj i trans. uređaji	41.972.845	30.313.433
5. Materijalna sredstva u pripremi	9.863.828	8.613.431
6. Stambene zgrade i stanovi	7.134.530	3.226.084
7. Ostala materijalna imovina	644.403	690.048
III. Financijska imovina	100.733.948	89.953.837
1. Udjeli u povezanim poduzećima (dionice)	5.571.763	867.738
2. Dani krediti, depoziti i kaucije	94.854.860	88.778.774
3. Ostala dugoročna ulaganja	307.325	307.325
IV. Potraživanja	12.015.677	18.619.433
B. KRATKOTRAJNA IMOVINA	410.901.141	449.252.350
I. Zalihe	3.347.447	3.180.250
II. Potraživanja	62.361.097	136.075.759
1. Potraživanja od kupaca	51.037.283	123.533.051
2. Potraživanja od zaposlenih	107.587	1.619.917
3. Potraživanja od države i drugih institucija	11.216.227	10.922.791
III. Financijska imovina	286.092.221	179.685.865
IV. Novac	59.100.375	130.310.476

C. UKUPNO AKTIVA	1.662.325.771	1.678.479.772
D. Izvanbilančna evidencija	70.690.401	731.795.016
PASIVA		
A. VLASTITI KAPITAL I REZERVE	1.395.892.156	1.416.602.941
1. Upisani kapital	1.316.666.112	1.311.174.003
2. Rezerve	20.838.568	44.193.558
3. Zadržana dobit		35.032.486
4. Dobit tekućeg razdoblja	58.387.476	26.202.895
B. DUGOROČNA REZERVIRANJA	65.405.355	65.405.355
1. Rezerviranja za mirovine i sl. troškove	19.077.109	19.077.109
2. Ostala rezerviranja	46.328.247	46.328.247
C. DUGOROČNE OBVEZE	66.350.430	73.401.948
D. KRATKOROČNE OBVEZE	134.677.830	123.069.527
1. Obveze prema dobavljačima	23.014.081	29.186.639
2. Obveze prema zaposlenima	23.972.178	24.958.163
3. Obveze za poreze, doprinose i dr. pristojbe	25.995.898	41.403.200
4. Obveze s osnove udjela u rezultatu	58.387.476	26.202.895
5. Ostale kratkoročne obveze	3.308.197	1.318.630
E. UKUPNA PASIVA	1.662.325.771	1.678.479.772
F. Izvanbilančna evidencija	70.690.401	731.795.016

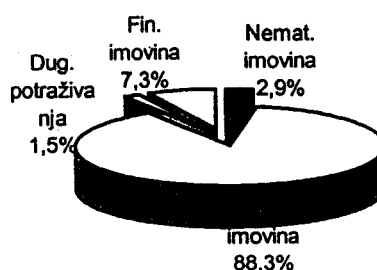
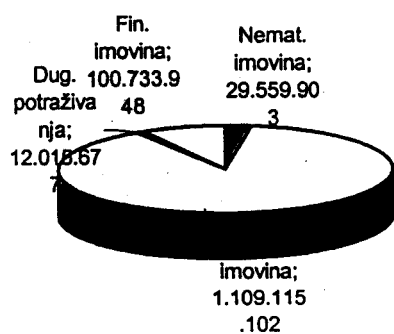
Osnovne značajke bilance su porast nematerijalne imovine za 19%, porast vrijednosti postrojenja i opreme za 4% te porast kratkotrajne imovine za 9% kao posljedica povećanja novčanih sredstava.

Dobit tekuće godine se raspoređuje prema Zakonu o Financijskoj agenciji odnosno 20% je izdvojeno za formiranje općih pričuva, 30% za razvoj djelatnosti dok je ostatak izvanredni prihod državnog proračuna.

Struktura dugotrajne imovine

2001.

2002.

Grafikon 5

Izvještaj o novčanom toku

Izvještaj o novčanom toku za tekuću poslovnu godinu izrađen je primjenom direktne metode, razvrstavanjem novčanih tokova na poslovne, investicijske i financijske kako slijedi:

IZVJEŠTAJ O NOVČANOM TOKU ZA 2002. GODINU	
<u>A. Novčani tok od poslovnih aktivnosti</u>	
Ostvarena dobit	65.829.416
<i>Novčani tok iz rezultata</i>	<i>65.829.416</i>
Naplaćeno od kupaca	806.482.743
Plaćeno dobavljačima	-152.190.151
Plaćeno zaposlenima	-492.418.416
Ostala plaćanja	-49.131.945
Financijski i izvanredni prihodi i rashodi i pasivna razgraničenja	11.749.623
<i>Novčani tok od poslovnih aktivnosti</i>	<i>58.662.437</i>
<u>B. Novčani tok od investicijskih aktivnosti</u>	
Smanjenje (povećanje) nematerijalne dugotrajne imovine	-13.543.452
Smanjenje (povećanja) materijalne dugotrajne imovine	-80.069.320
Smanjenje (povećanje) financijske dugotrajne imovine	10.780.111
Smanjanje (povećanje) dugoročnih potraživanja	-6.603.756
<i>Novčani tok od investicijskih aktivnosti</i>	<i>-89.436.416</i>
<u>C. Novčani tok od financijskih aktivnosti</u>	
Smanjenje (povećanje) kratkotrajne financijske imovine	106.406.357
Povećanje (smanjenje) vlastitog kapitala	20.710.786
Povećanje (smanjenje) ostalih dugoročnih obveza	7.051.518
Povećanje (smanjenje) kratkoročnih obveza s osnove udjela rezultata	-32.184.581
<i>Novčani tok od financijskih aktivnosti</i>	<i>101.984.079</i>
A. Novčani tok od poslovnih aktivnosti	58.662.437
B. Novčani tok od investicijskih aktivnosti	-89.436.416
C. Novčani tok od financijskih aktivnosti	101.984.079
<i>Ukupni novčani tok od poslovnih, investicijskih i financijskih aktivnosti</i>	<i>71.210.100</i>
Početno stanje novčanih sredstava	59.100.375
Završno stanje novčanih sredstava	130.310.476
<i>Promjena stanja novčanih sredstava</i>	<i>71.210.100</i>

10. Vizija i misija

Vizija

FINA svoju «sliku» budućnosti gradi na prihvaćanju poslovnih trendova koji određuju naše bliže i daljnje susjedstvo. «Outsourcing», kao proces izdvajanja poslovnih procesa koji nisu neposredno povezani s temeljnim poslovanjem («core business») te njihovo intenzivno korištenje kroz resurse specijaliziranih kompanija jest prepoznati smjer u kojem se kreće kako globalna tako i regionalna ekonomija. Vizija FINE je slika tehnološki napredne kompanije koja svoju poslovnu budućnost gradi na tuđim non-core poslovima i to ne samo za financijski sektor, središnju državu i lokalnu samoupravu nego i za sve poslovne sektore regionalne ekonomije. Motto koji može izraziti tu sliku jest: «FINA – supermarket financijskih usluga».

Misija

FINA je u većoj ili manjoj mjeri razvijala sve proizvode s kojima želi postati regionalni tehnološki lider. Transformacijom načina svojeg poslovanja, usmjeravanjem svoga djelovanja prema klijentu (bio on država, bankovna industrija, poduzetnik ili klijent koji obavlja plaćanja na šalteru), obnavljanjem palete postojećih proizvoda te inovacijom i promocijom novih proizvoda, FINA smatra da može dohvatiti visoko postavljene dugoročne organizacijske ciljeve.

S obzirom na asortiman svojih proizvoda, tržišta i tehnologije koje su u žarištu poslovnog interesa FINA želi:

- (P)ostati Promotor različitih registara kako javnog tako i komercijalnog značaja,
- (p)ostati vodeći ponuđač usluga outsourcing-a za financijsku industriju,
- (p)ostati pružatelj financijskih usluga za potrebe središnje države te lokalne uprave i samouprave,
- postati vodeća tvrtka za pružanje usluga outsourcing-a u području upravljanja IT i IS za potrebe središnje države te lokalne uprave i samouprave,
- biti nacionalni i regionalni lider na području rada s gotovim novcem,
- biti ASP tehnološki lider na širem području regije jugoistoka Europe.

U tu svrhu FINA želi promovirati korporativne vrijednosti poput: osjećaja pripadnosti sustavu kao cjelini, životnu važnost ulaganja u razvoj i prijenos znanja vlastitog tehnološkog parka, važnosti neprestanog strateškog planiranja, postavljanja novih misija i vizija, potrebu postizanja i održanja optimalnog broja radnih mjesta te stabilan i samoodrživ razvoj i rast.